FARA ARMÂNEASCĂ

Un cruciat Aromân:

POETUL MESIANIC, IONEL ZEANA

—Mihail Stere DERDENA—

Lansat la Constanţa în zilele simpozionului cu tema *"Cartea de detenţiune şi de rezistenţă"* (30-31 Mai 1996), volumul de poeme *"Golgota românească"* de Ionel Zeana, a apărut pe la sfârşitul anului 1995, în colecţia *"Poesis"* a Editurii Societăţii Culturale *"Lamura"* din Bucureşti.

Cartea cuprinde 76 de poeme structurate în patru cicluri ce se desfăşoară pe întinderea a 136 de pagini tipărite pe hârtie de calitate ireproşabilă. De-altminteri, prin tot ce-a făcut, editorul s'a ridicat la înălţimea valorii operei poetice editate.

Termenul *"operă"* este un polisemantism, pe care cei mai mulţi critici şi istorici literari îl folosesc prea des şi cu sensul de creaţie literară excepţională, chiar genială. Noi nu vom uza de o asemenea hiperbolă care ar fi respinsă, în primul rând, de autor, cunoscut în toată întelectualitatea aromână ca om deosebit de serios, de o rară modestie, ca mare poet şi caracter integru, ci vom încerca să demonstrăm, prin analiza literară cât mai obiectivă pe care o vom întreprinde, că-i de mare rafinament artistic şi, poate părea paradoxal, pe cât de comprehensibilă pentru largi categorii de cititori, pe atât şi de plăcută, emoţionantă şi instructivă, chiar bogată în învăţăminte.

Să zăbovim, mai întâi, asupra semnificaţiei titlului. Că-i românească golgota pe care ne-o prezintă Ionel Zeana, acest determinant poate fi uşor înţeles de oricine dintre congenerii noştri etnici. Dar de ce *"golgotă"*? Poate fi comparată suferinţa unui neam, chiar luat la scara întregii ţări, cu cea a lui Dumnezeu-Fiul, care, prin patimi, batjocuri şi umilinţe inimaginabile, şi-a asumat rolul inegalabil de Mântuitor al tuturor oamenilor de pe această planetă? Noi credem că da. Comparaţia nu înseamnă asemănare perfectă până la identificare între doi termeni, cum opinează acei vorbitori care uzează frecvent de această vorbă, zicând, bunăoară, despre un anumit om că nu se compară cu altul pentrucă fiecare persoană este un unicat. Într'adevăr, fiecare om e considerat un unicat deoarece el nu poate fi decât asemănător, nu şi identic cu oricare dintre semenii săi. Căci comparaţia ori paralela este procedeul prin care se relevă nu doar asemănările, ci şi deosebirile dintre termenii ce se compară. Prin urmare titlul metaforic *"Golgota românească"* se potriveşte perfect pentrucă el are în vedere, prin paralelism, doar asemănarea, nu şi identificarea suferinţelor poporului român sub regimul de totalitarism ateu cu patimile Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Nădăjduim că citatele, de care ne vom sluji, vor fi deosebit de elocvente, atât în înţelegerea metaforei din titlu cât şi a întregului registru tematic, abordat de poet cu maximă pricepere artistică.

Începem cu *"Golgota românească"*, poezie care, făcând parte din primul ciclu (numit *"Sânge, lanţuri şi cătuşe"*), merita, socotim, să apară nu pe locul 40, ci în frunte, deschizând grupajul dintâi şi, implicit, cartea. Trebue să recunoaştem că n'am intuit căutaşi de puţin criteriul care l-a călăuzit pe poet în stabilirea ordinii poemelor în cadrul fiecărui ciclu tematic. Dedicată, *"memoriei lui Nicolae Chisălicescu* (bine s'a gândit autorul când s'a abţinut dela a dedica întreaga carte cuiva întrucât multe poeme le-a închinat fie unor martiri, fie celor mai scumpe fiinţe familiale), *mort la Zarca din Aiud"* (menţionăm pentru cititorul neavizat că Zarca era secţia cea mai de temut a penitenciarului din oraşul transilvănean Aiud), poezia are şapte strofe care, toate, ar merita reproducerea pentrucă, aşa cum se va vedea, puţine versuri din literatura noastră cultă exprimă atâta suferinţă, dar spaţiul publicistic nu permite, fiind insuficient.

"Ni-i trupul răstignit, bătut în cuie, / Sus pe Golgota pătimirii noastre. / Cucernic ca un schivnic gândul suie / Spre cerul limpezimilor albastre. (...) / Credinţa însă biruie năpasta, / Cădelniţându-şi ruga în tăcere. / Călăii ne străpung cu suliţi coasta / Şi ne adapă cu oţet şi fiere."

Aşadar, nu numai călăii şi instrumentele de tortură - cuiele, suliţele, oţetul şi fierea - sunt comparabile cu cele ce au contribuit la Calvarul Celui-Fără-Păcat, dar şi gândul ce suie cucernic spre cer. Asta înseamnă că nu doar Mircea Vulcănescu, ci toţi mucenicii din temniţele comuniste au fost animaţi de sentimentul creştin al iertării, iar nu de duhul răzbunării.

Tot o descriere a supliciului îndurat de cei mai buni fii ai pământului mioritic şi creştin este şi poemul *"Inscripţie de creştet"*, alcătuit din 15 versuri, reunite în doar o strofă. E deschizător de ciclu şi de volum, constituind, totodată o veritabilă *"ars poetica"*.

"Am scris aceste versuri dure, (...) / Cu sânge, frate şi cu lavă, (...) / Pe-un zid de temniţă murdară, / În nopţi valpurgice când beam / Paharul de otravă-amară, / Pentru credinţa mea în Neam / Şi pentru dragostea de Ţară."

Se spune, pe bună dreptate, că suferinţa îl înnobilează pe om. Ideea aceasta sublimă e şi mai limpede exprimată în aforismul italian *"Suferinţa este o cheiţă de aur, mică, dar care ne deschide un frumos tezaur"*. Iar pentru un martir creştin ca medicul - poet macedo-român Ionel Zeana nu poate exista un tezaur mai preţios decât mântuirea sa şi a neamului său. Dealtfel, suferinţa *"Pentru păcatul dragostei de Neam şi Ţară!"* (*"Inscripţie pe poarta iadului"*), dar îndeosebi pentru Iisus Hristos constituie laitmotivul liricii lui Zeana. Şi e mesianică această lirică fiindcă sunt numeroase versurile prin care se exprimă nu doar speranţa ci şi convingerea că, având de partea sa Arhanghelii cu oştile cereşti, pilda jertfelnică a lui Moţa, Marin, Codreanu şi a cohortelor nenumărate de alţi mucenici legionari, în lupta pe viaţă şi pe moarte cu Satan şi cu urdiile acestuia păgâno-bolşevice va izbândi cu siguranţă Crucea. E o profeţie care începe să se împlinească.

Se ştie că răstignirea Românieі şi a altor ţări creştine a fost decisă la Conferinţa dela Yalta a celor trei tartori, Churchill, Roosevelt şi Stalin, urmând ca al treilea să pună în aplicare cele hotărîte. Tartorul desemnat pentru *"Finis coronat opus"* izbutise deja, între 1917 şi 1944, să crucifice câteva zeci de popoare din nesfârşitul său imperiu roşu, iar experienţa acumulată în cei 27 de ani de teroare bolşevică, cea mai monstruoasă din istoria universală i-a fost suficientă ca să-şi continue cu succes opera şi în alte ţări, făcând *"export de revoluţie"* care însemna genocid sadea. Iată-i, în toată concreteţea, pe primii schingiuitori ai Românilor care refuzau *"eliberarea"* şi ateizarea:

"Vine din Urali, de mai departe, / Semănând prăpăd, pustiu şi moarte, / Spurcă şi altarele credinţii / Şi rânjeşte, clănţănindu-şi dinţii, / Cu Ivan, cu Boris şi cu Vasia, / Asia, Asia, Asia !" ("Asia").

Poemul *"După 23 August 1944"* ne prezintă, în 30 de distihuri şi o terţină, pe cât de exact, pe atât şi de viu, în chip cinepanoramic, tragedia ce s'a abătut asupra ţării noastre, cu largul concurs al cozilor de topor, al Românilor laşi, trădători şi certaţi cu Dumnezeu.

"Plâng fecioare, mame gem, / Ţara-i vaier şi blestem. / Numai hoţi şi şarlatani / Târfe, derbedei, golani / Ţopăie şi bat din mâini / Şi în Ţară sunt stăpâni."

Păcat că nu putem, din restricţii spaţiale, să reproducem mai multe stihuri din această poezie ce merită să stea alături de celebra *"Doină"* eminesciană.

Însă o şi mai mare similitudine cu aceasta o prezintă *"Doina veacului apocaliptic"*, lungă de 139 de versuri dispuse în 16 strofe de feluríte mărimi:

"Sus la munte, jos la vale, / Jale, frate şi iar jale, / Lacrimi, vaiete şi sânge... / Trupul ţării cine-l frânge? / Din satanica Rusie, / Urlă vânt de nebunie."

Dar nu Ştefan cel Mare este invocat ca posibil izbăvitor al neamului românesc crucificat şi batjocorit, ci Arhanghelul Mihail:

"Sfinte-Arhanghele din cer, / Voievod, sublim străjer, / Ce-ai învins pe Lucifer / (...) / Hai şi spulberă o dată / Pleava asta blestemată, / Pleava asta proletară / Fără Dumnezeu şi Ţară."

Ionel Zeana este un vates autentic, crezând nezdruncinat în eliberarea ţării şi a neamului de toate scursurile străine şi autohtone ce s'au perindat la conducerea acestei ţări în acest din urmă semiveac.

Ţăria, mergând până la invincibilitate, a unui popor e nutrită de credinţa sa neclintită în Dumnezeu cât şi în istoria sa, în destinul şi în neamul său.

"Noi suntem aici de când nu se mai numără anii. / Am crescut o dată cu ţărâna, cu arborii, cu bolovanii... (...) / Căci ne-a sădit aici Prea Sfântul / Şi-om dăinui cât lumea şi pământul" (*"Românească"*)

Ideea aceasta a continuităţii şi a perenităţii revine frecvent. Mai redăm un catren, luat de astă dată din *"Aici eu sunt stăpân"*, o poezie alcătuită din şase catrene, o cvinarie şi un monostih:

"Aici eu sunt stăpân / Şi neamul meu sărac / A stăpânit aici prin veac / Cu vrere aspră de Român."

Optând cu predilecţie pentru stilul clasic, Ionel Zeana îşi dubleză talentul poetic moştenit cu o ştiinţă perfectă a prozodiei, învăţată, probabil, dela maeştrii Malherbe şi Boileau. El consideră că adevărata poezie trebue să conţină un mesaj de toată claritatea, transmis printr'un limbaj accesibil tuturor categoriilor de cititori, iar forma, în acord deplin cu conţinutul, să se caracterizeze prin rigoare metrică desăvârşită. Urmând cu strictеţe aceste principii estetice, specifice mai cu seamă clasicismului, poetul îşi îngăduie extrem de rar licenţe ca *"suliţi"* şi *"credinţii"* (pentru *"suliţe"* şi *" credinţei"*) fiind constrâns de măsura versului, în primul caz, şi de exigenţa rimei împerecheate în al doilea exemplu.

Dar mai bine e să ascultăm ce declară poetul însuşi cu privire la concepţia care-l călăuzeşte în arta versificaţiei:

"Eu scriu o poezie clară, în stil clasic, bazată însă pe sentiment, nu pe raţiunea rigidă şi uscată nici pe aiurelile supra ori infrarealiste ale unora din trecut sau de azi, creatori mai mult de cimilituri şi de şarade decât de poezie adevărată".

Aşa se face, deci, că forma versurilor lui Zeana se prezintă impecabil, fără cusur, în consonanţă deplină cu exigenţele şi rigorile prozodice ale clasicismului, metrică ce va rezista în veci. N'am înţeles şi nu vom înţelege vreodată preferinţa multor poeţi dotaţi pentru versul alb şi versul liber (de orice canon metric). De altfel, se consideră că, nu peste mult timp, această artă poetică fără ritm, rimă şi măsură va cădea în desuetudine şi-că se va generaliza iarăşi arta poetică cu reguli fixe de versificaţie, care presupun talent, meşteşug şi rafinament literar la cel mai înalt nivel creator, cea pe care au cultivat-o atât de rodnic şi de plăcut toţi poeţii clasici, romantici şi simbolişti (ca să ne referim doar la cele mai productive curente literare).

Ionel Zeana, un cruciat aromân, a luptat, în toţi anii de adult, cu arma cuvântului împotriva tuturor celor ce, nedând doi bani pe valorile creştine şi naţionale ale neamului românesc, s'au înfrăţit cu dracul (prea uşor şi prea repede) întru trecerea punţii (trecere care a durat aproape un semisecol), timp în care a fost traumatizat pentru totdeauna sufletul Românului. Ca să se vadă că poetul s'a comportat ca un luptător autentic, ca un veritabil armatol ancestral, se impune întreprinderea măcar în fugă a unei incursiuni în biografia sa deosebit de tumultuoasă şi de zbuciumată.

Aromân, după ambii părinţi, poetul văzu lumina zilei în Macedonia, la Doleani, în 19 Iulie 1912. Face studii secundare, în limba română, la Salonic, iar pe cele universitare le urmează la Facultatea de Medicină din Bucureşti (în România se stabilise încă din 1928). Devine, în 1945, medic primar în ftiziologie, specialitate pe care o onorează cu competenţă, cu probitate şi cu dăruire la toate sanatoriile de t.b.c. în care a fost încadrat.

În 1934 a aderat la cea mai pură formaţie naţional-creştină din România. *"Vina"* de a fi discipol al lui Hristos şi al Românului inegalabil, care a fost Corneliu Codreanu, avea s'o plătească, asemenea zecilor de mii de tineri probi şi temerari cu prea mulţi ani de temniţă grea ce l-au privat nu doar de libertate, dar şi de tinereţe, de sănătate: 6 luni la închisoarea din Cluj, în urma Congresului Studenţesc din 1936, dela Târgu-Mureş; 1 an şi 5 luni în lagărul din Miercurea-Ciuc, supravieţuind ca prin minune masacrului carlist executat de Gheorghe Argeşeanu în noaptea de 22 Septembrie 1939; 15 ani (dela 14 Mai 1948 la 12 Mai 1963) în închisorile Constanţa, Aiud (9 ani), Văcăreşti, Jilava, noua Culme şi Periprava. După 17 ani (fără o lună) iese din iadul penitenciar carlist şi comunist, cu ambii plămâni roşi în mare parte de tuberculoză, dar cu fruntea sus şi cu mintea uimitor de sănătoasă, dotată cu o prodigioasă memorie inegalabilă, care a putut înregistra, aidoma unui creier electronic, nu mai puţin de 8 volume de versuri admirabile, create, mental în cursul prea lungii sale detenţiuni care-l plasează în rândul veteranilor gulagurilor carlist şi comunist. Nici retrogradarea profesională şi nici celelalte privaţiuni - numeroase şi de tot felul - la care este supus permanent, după ieşirea din puşcărie, de ciracii regimului comunist, nu l-au descurajat pe medicul-poet, care acum, la 84 de ani împliniţi, trăieşte, parcă, o nouă juneţe, exprimată atât printr'o vivacitate spirituală ieşită din comun, cât şi prin formă fizică excepţională, ca urmare a unui regim alimentar riguros de cumpătat.

Talentul său artistic s'a manifestat pregnant şi în domeniul artelor plastice, fiind distins, în 1977, cu premiul al III-lea, la nivel naţional, în concursul pictorilor amatori. Însă poezia rămâne principala sa vocaţie. Nenumărate versuri ale sale au apărut în varii publicaţii din ţară şi din străinătate. În volumul *"Poeţi după gratii"*, antologat de un grup de poeţi condus de C.A. Dragodan, Ionel Xeana e prezent cu 15 poezii şi ocupă locul al treilea, urmând imediat după marii maeştri Radu Gyr şi Nichifor Crainic. Pe lângă *"Golgota românească"*, are pregătită pentru lumina tiparului şi cartea de versuri *"Eminescu, integral în aromână"*.

Se afirmă continuu atât ca unul dintre cei mai însemnaţi poeţi aromâni, cât şi ca publicist extrem de dotat, activ şi redutabil. însă ceea ce contează cel mai mult din punctul nostru de vedere este faptul că Ionel Zeana rămâne un caracter integru, categorie de intelectual care-i, din nenorocire, în curs de dispariţie în România din zilele noastre.

Destin

Maica Tereza, această sfântă albaneză pătrunsă de harul lui Dumnezeu, şi-a abandonat pentru prima oară după 50 de ani de devotament lazaretuile şi leprozeriile indiei, pe care le crease la vârsta de 36 de ani, pentru cei mai defavorizaţi locuitori ai planetei.

Domnul a chemat-o lângă El, în a Sa Împărăţie, cu discreţie şi dragoste împărtăşită.

Nefiind admirată de mădinete, coafeze, portărese şi precupeţe, nefiind nici tânără, frumoasă, elegantă şi bogată, nefrecventând nici discotecile nocturne mondene şi necolecţionând nici amanţi jucători de rugby sau play-boys mafioţi miliardari, Maica Tereza nu va primi omagiul durerii universale a acestui sfârşit de veac de *panem et circenses*, nici milioane de flori, poezii sau dedicaţii.

Maica Tereza a părăsit această lume rea şi nedreaptă, doar cu sentimentul datoriei împlinite faţă de Cel pe Care L-a slujit toată viaţa, fără zgomot, fără tam-tam monden mediatizat, ci, în vârful picioarelor el obosite şi prăfuite.

Facând jurământ de abnegaţie, milostenie, castitate, sărăcie şi umilinţă, nici Elton John, nici Michael Jackson nu vor cânta pentru ea.

Este drept că, oricum, aceştia nu ar fi putut acoperi corul îngerilor din Ceruri. În Franţa se spune că *Dieu reconnaitre les Siens.*

Radu Negrescu-Sutu